

૪૨૪૨

જોષ્ટપુલ્કા રાંગડ કર્ણસિંહ- જીના નાટકનાં ગાયનો.

અનાવનાર.

શા. પુરુષોત્તમ ગીગાભાઈ.

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર.

શા. દેવચંદ પુલચંદ ધોધારી.

મુઠ ભાવનગર.

અમદાવાદ.

પાનકોરને નાકે ધાંચીની વાડીમાં

“એંગ્લો વર્નાક્યુલર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં”

નથુભાઈ રતનચંદે છાપ્યું.

સન ૧૮૮૯

સંવત ૧૯૪૫.

કીંમત ૦-૨-૦.

(અંથ સ્વામીત્વનો હક પ્રસિદ્ધ કર્તાએ રાખ્યો છે.)

હરેક જાતની ટોપીઓ વેચનાર દેવચંદ પુલચંદ ધોધારી.

ભાવનગર-નવી કાપડ અખરો.

૪૨૪૨

જોધપુરના રાઠોડ કર્ણસિંહજીના નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.

રામસિંગ—(ખેમાર સ્થિતીમાં પલંગપર સુતા છે. પાસે તેમના
કુંવર કર્ણસિંહજી પ્રધાન તેમના ભાઈ બીમસિંહજી
વૈદરાજ આદી ઉભા છે.)

(રાગ અદ્રસોસકે આંખોસે દીખાઈ નહીં દેતા.)

અદ્રસોસરે આ જીંદગી અકારી રે થઈ,
શરીરની શક્તિ તો તમામરે ગઈ. અદ્રસોસ.

ચરમોતું ચૈતન તો તમામરે ગયું,
મન તણી વૃત્તિ તો બદલાઈ ગઈ. અદ્રસોસ.

કંપે છે ચરણ મારા ડગ ના દેવાય,
કર્ણ કેરી ઈંદ્રિતો શીથળરે થઈ. અદ્રસોસ.

ખે જીરરે બહુછું હું ધીરજ ના ધરાય,
પ્રભુ ખેંચો દોરી મારી સહાયરે કરી. અદ્રસોસ.

કર્ણસિંહ—(રાગ તુને કુમલાલ અરવા, હો પીતા મોરા)

દીલે વ્યાકુળ થાઈ હો પીતા મોરા દીલે વ્યાકુળ થાઈ.
દયા સાગર દુખ આ દેખી દીલે વ્યાકુળ થાઈ. ટેક.
દેશો દેશથી વૈદ બોલાવું નામી ઔપધી લાવું,
જરની જરા નહીં ગરજ ધરાવું નિશ્ચે રાજ લુટાવું.

ભીમસિંહ—વન વન રજળી વેગેથી લાવું જલ્દી રોગ મટાવું.
પ્રધાન—તમારા દુખથી અમ સૌ દુખી બાણું નહીં કાઠ સુખી.

રામસિંહ— રાગ નહી આગા.

અવસ્થા આ થઈ ચારો, (૨) હવે નહી દીલ દુખ ધારો;
જગતના મોહ બંધન કારો, પ્રભુ કરો તેથી છુટકારો.
ક્યાંછે બોગ વિલાસો મેં, કીધા છે ટ્રેક જગોમેં;
હવે શું ઔપધી આપો, પ્રભુ ભવ સિંધુથી તારો.

કર્ણસિંહ— (પોતાના પીતાનું ગાયન સાંભળીને)

(રાગ ગોપીચંદ.)

મુજ પીતા પ્રતાપી દયા ધરેરે દીન પૂલની. ટેક.
પ્યાર તજીને આપ પધારો કોણ વસીલો તાત;
હામર નાંતી આપ વિચારો મરી ગઈ મુજ માતરે. મુજ પીતા.
લાડ કોણ લડાવે મુજને કોણ શીખ દેનાર,
દુખી જન્મ થયોરે મારો પડ્યો શીરપે ભારરે. મુજ પીતા.
શિતળ છાંયા ચાલી જશે તાપ તણો સહેનાર,
કેમ રહીશ વિયોગ પીતાલ યાજ સંગે ખેલનારરે. મુજ પીતા.

પરણ્યો નથી પીતાજી કહું છું થયો અભાગી જન,
 લાગ કરોછો તમે માહરો મહેર ન આણો મનરે. મુજવીતા.
રામસિંહજી—(પોતાના બાઈ ભીમસિંહજીને કર્ણસિંહજીની
 બલામણુ આપે છે.)

રાગ સેનશાહજી જય આલમ.

પ્રણામ છે પ્યારા બ્રાત તુંને, પ્રણામ છે પ્યારા પુત્ર તુંને;
 પ્રણામ કરું હું પરીવારને, આશિર્વાદ આપો મળી મુને.
 સદગુણી બ્રાત તું ધર કરણે, મુજ લઘુ બાળ છે તુજ શરણે;
 જાળવજે બહુ કરીને જતાંન, સ્નેહે શીખ આપજે સાચી તુંમન.
 પરણો પુત્રને પ્રીત ધરી, ખરું ક્ષત્રી બીજ નિહાળી કરી;
 કરો આ ભુમીનું રક્ષણ સદા, યવનની આંચ ન લાગે કદા.

ભીમસિંહજી—[પોતાના બાઈને જવાબ આપે છે.]

[રાગ સદર.]

તુજ સમ વીર આ અવની વીરો, પુન્યશાળી નહીં પ્રગટ થશે;
 બહુ બાહુથી તેં રાખી ધરા, મથી થયા કૈક ખુવાર ખરા.
 અગણીત ગુણો કર્યા હું પરે, નિશ્ચે નહીં વીસર્યા જાય ખરે;
 ન પુત્રનીચિંતા ધરશે લગાર, રત્ન આ જાળવું તજે વિચાર.

રૂપાળીબા—(મોશાળથી આવેછે, અને પોતાની સ્થિતિ જોઈ કહેછે)

[રાગ]

પીતાજી આ પુત્રીને શું આશરો, જતાં પીતા અબજાની અર્જધરો;
 પુત્રી આ પ્રેમેથી પાળી તમે, ના દુઃખની ખજર પડી મુજને.

હવે કેમ કાઠીશ દીન માહરા, નમાતુ હૈયાત પીતા માહરા;
લગવશે લાડ હવે કોણુ મુને, જુરી મરે કારી જખમ મુજને.
રામસિંહજી—(પ્રભુતું સ્તવન કરે છે.)

[રાગ]

પ્રભુમું હાથ જોડીને, હરી ઉતારો પારરે;
દીન જાણી અહો હાથ, ભક્ત નિજ જાણીને. પ્રભુમું.
ત્રિતિ મારી નથી આંહી, આપ ધ્યાન પામું હું;
કર્યા હોય જો કુકર્મ, માફ માયું સ્વામી હું. પ્રભુમું.

પ્રવેશ ૨ જો.

કર્ણસિંહજી—(પોતાના ગોરને પોતાના સાર કન્યા શો-
ધવાની ભલામણ કરે છે.)

[રાગ ઇંદ્રસલા.]

શોધજો ક્ષત્રી જાતી માંહી ફરી નીચે નારી,
રૂપ રંગ રાગ સર્વમાં જો હોય સારી;
જોવાં ગાત તાત આદીને મોશાળ મામા,
સર્વ વાતે શુદ્ધ જુદીવાળી હોય શામા.
ભલિ ભણેલ રાગ રાગણીની જાણનારી,
સંગીત તાન ધારી પતીને સુખ આપનારી;
નહીં કોધી નહીં લોભી ગુણ સુત પુરી,
ન નાદાન કાયર યુદ્ધમાં જો હોય શરી.

મહેલ મુજને ઓપાવનાર લાવો પ્યારી,
ભલી ચતુર પુર સુઘડ હોય પ્યારી સારી.

ગાર સુખાનંદ—(જવાબ આપે છે.)

[રાગ તુમ આએજો ચારો જવાન]

મને શીખ આપોને મહારાજ પૃથ્વી ફરી ફરી પ્યારી મેળાવું. મને
ખુશી દિલમારું નહીં શિખવિસારું લાવું સારીસ્ત્રીચતુર સુગ્ધણ. પૃથ્વી.
તમ કુટુંબનાં કામ લગનનાં ઘણાં કીધાંછે એવા મેં કામ. પૃથ્વી.
જેઠ મીઠાવું નિશ્ચે કરી આવું, ખુશી થાશે પુરીછે મનેલામ. પૃથ્વી.

પ્રવેશ ૩ જે.

મુંદરખા—(પુંદીકોટાના બગીચામાં ફરતાં દાસી પ્રતે કહેછે.)

[રાગ ખીહાગ ગજલ.]

સજી અંગે શણગાર હું સખીય શું કરું. ટેક.
મોતીદાણા વેણી ચળકે જળકે વાળી નાક.
કપાળે કંકુની ભાળ છે વિના કંથ તે ધિક્કાર. સજીઅંગે.
આંખે અંજન આંજીને ધરું કૌસ્તુભના હાર,
લાળે ચંદ્ર મારી કાંતિથી વિના કંથ તે ધિક્કાર. સજીઅંગે.
કરે કંકણ ચુડી ગજરા મધુર નેપુર પાય,
વિના કંથ તે નહીં કામના કરું ચુર હાય હાય. સજીઅંગે.
વરમાળા ના કર ધરી પેરા વિના પીયુ કંઠ,
એવો વખ્ત આપો શ્રીહરી જલિદ મેળાવો કંથ. સજીઅંગે. ૩

દાસીઓ— (સુંદરબાને ધીરજ આપે છે.)

[રાગ સાખી.]

અંબે કંથ આપી કરે સાલ્ય સુંદરબા શીદ અકળાઓ. ટેક
સખી તુ શાણી છો અતી અંબા પુન્ને પવિત્ર,
તેનું ક્ષણ દેશે તુંને શુરો સ્વામી દેશે શીરછત્ર. સુંદરબા.
જાણીએ જોયન પુર છે જોઈએ સ્વામી સયોગ,
નથીજ મન તુંજ કાંઈમાં ઈચ્છા ધારો ભોગવવાની ભોગ. સુંદરબા.
છે ચિંતા તમ તાતને મેળવવા તુજ જોડ,
માગાં કૈ પાછાં ફરેજેથી સ્વરૂપને ના લાગે ખોડ. સુંદરબા.
ગળશે પતી મન માનતો સ્વરૂપ તમ સમજેહ,
વાર ન લાગે તે પછી સુખે સાંધજો પુરણ સ્નેહ. સુંદરબા.

દાસીઓ— [રાગ તેરી માનીન્દ આલમમે,]

તારી ચતુરાઈ જગ જાણે નહી કાંઈ દીક્ષ દુખ આણે.
નહી દુખમાં ગુમાવો દીન પ્રભુ દેશે શુરો સ્વામીન. તારી.
રૂપે રંભાછોરે શાણી થઈશ સ્વામીની પટરાણી,
મળે તુજ જોડ મનમાની નહી ગુણ રૂપમાં ખામી. તારી.
નથી આ કામ ઉતાવળતું મળે ક્ષણ પ્યારી ધીરજતું,
થાઅરે શાન્ત ચતુરાતું શીખામણ લે અમારી તું. તારી.
પીતાની પ્યારી પુત્રી છો પીતાનો પ્યાર પામી છો,
મેળવશે શુરવીર સ્વામી નહી ચતુરાઈમાં ખામી. તારી.

સુંદરબા—[બાગમાં દેવીનું પુજન કરી રહ્યા બાદ સ્તુતી કરે છે.]

[રાગ. શાદુલ વિક્રીડીત છંદ.]

વિશ્વેશ્વરી જગવંદ્ય ધન્ય જનની પુણું પરમેશ્વરી.
 શેવા મુજ સફળ કરો મન તણી આરાધું અંજેસુરી.
 ભકતોની ધરી પીડ આપ -હૃદયે વારે ચડો દાસની,
 કહાવો કષ્ટ નિવારીણી અસુરને શિક્ષાયમ પાશની.
 નૌતમ નાર નવલ જોયન થઈ સ્વામી વિના મુખ નહીં,
 આપો આપ સર્વગુણ પતિને પામિશ શાન્તા સમી.
 માહા માયા મુજ ગુણ રૂપ મળતો સંગ્રામ શુરો ચહું,
 સત્યે સમ હરીશ્ચંદ્ર કર્જરી કહું દીલે દયાળુ બહુ.
 આશા આપ તણી આઈ ધરીને ધારી રહી ધીરને,
 પુરો મનના કોડ જોડ જડીને ન્યાળું નણુદી વીરને.

સુંદરખા—(પુજન કર્યા પછી દાસીઓ સાથે રાસડો લેછે.)

રાગ રાસડો.

શાયઓ તે ચાલ્યો ચાકરીરે ઢોલાળ મજરોલ્યો,
 શાયળા જાઓ માંછાંડી રંગ ઢોલાળ મજરોલ્યો.
 જોજન પીરસુ ભાવતારે ઢોલાળ મજરોલ્યો,
 જમતા જાઓ માહારાજ રંગ ઢોલાળ મજરોલ્યો.
 મુખવાસ 'દહીં મનમાનતારે ઢોલાળ મજરોલ્યો,
 મુખવાસ કરતાં જાઓ રંગ ઢોલાળ મજરોલ્યો.
 પોદણ ઢાળું ઢોલીઆરે ઢોલાળ મજરોલ્યો,
 પોદણ કરતા જાઓ રંગ ઢોલાળ મજરોલ્યો.

ગાર સુખાનંદ—(સુંદરખાને છેટેથી જોઈને)

(૮)

(રાગ લાવણી.)

શુંનાર આ સુંદર ન્યાળું હું નજરે મારી,
શું વીધી બનાવ્યો દાઢ કૃતીતુજ મારી.
અરે ઉરવશી કે રંભા છો તું સાચે,
નહીં ભુમી તણી ભામની વસે આકાશે.
ખરે કરણસીંહના કામ તણી આ કન્યા.
ખરું રત્ન મેળાવ્યું પ્રભુ મહેરકરીઆ;
શું ચંદ્ર ઉગ્યોકે બાળુંછું હું મુખ તાર
તુજ રૂપ મનોહર જોઈ દીલખુશ માફે.

સુંદરખા—(જોર પાસેથી કર્ણસિંહજીની છામી લઈને જુઓ છે
અને મુહૂર્ત થાયછે)

[રાગ ડુંમરી જનમે જનમ ગુન માનુગી તોરા]

મનં હરી લઈને મુન્ય ના રહીએ થનારા શીરના સ્વામી મારા. મન.
યાળું પ્રતીજ્ઞા તમે નામ લોતો વૃથા ગાળું હું જન્મ કુંવારા. મન.
કરી લીધા મુજ મનથી મારા ન્યારાં નહીં હવે અમ તમ પ્યારા. મન.
વિરહ વ્યાખ્યો નાથને નિર્ભી મનના પુરો મનોરથ મારા. મન.
દાસી. (એકદમ કર્ણસિંહજીને પોતાના પતી માને છે જોઈ
સમજાવે છે.)

[રાગ ચંદર મુખ સુંદર તન સુન તું આ પરી]

સુંદર મુખ સુંદર તન સુણતુરે જરી;
મનં હરણુ નામ કરણુ માનું કેશરી. સુંદર.
કરીએ ના પ્રિતી પ્યારી મનં વિચારીએ.

(૯)

પિતાજીના કરે પછીથી દુઃખ પામીએ;
તોલ કરે તરતને પ્રવાશી માંનીએ;
તંનથી મંનથી ધનથી, આપ્યો પ્રાણુ વિસરી જામ થઈ
અજાણુ વિચારોને જરી. સુંદરમુખ.

પ્રવેશ ૪ થો.

બારોટ— (કચેરીમાં કવિત બોલે છે)

કવિત.

સિંહાસન જળ ચડે દેવકું દુંદભીતળ દીની,
ચડે સુર વૈમાન પુષ્પ વૃદ્ધિ તળ કીની.
દયા કરી સૌ દેવ આશિશ અદકી દીની,
સર્વ સુરકી સાથ ક્રપાદાન સલીની.
અમુર હણુન ઊતપાન હવો પૃથ્વી બાર ઊતારદી,
વૃંદ માંગ રક્ષન કરન ગૌ આમણુ તીપાળદી.
સુર્ય વંશી રાઠોડકી અડકમે પ્રગટ હોઈ,
મેરકી મિશાલે તું જંગલમે જનાયો હે.
રૂપ રંગ કામ જેસો શુરવીર રામ જેસો,
બીએક ઝોર બિધ્યામે પ્રમીણુ પીછાંયોદે.
પ્રજા સળ ધરત પ્રિત જનત સળ રાજ રીત.
વેરીકુ કે વૃંદ બીચ મેધરૂપ માન્યો હે,
કહત હે તુલ્લજરામ ગુન કે પીઠાન ધામ,

સુર્યવંશી સિંહાસન પેં સિંહરૂપ છાયો હૈ.
કર્ણસિંહ કિર્તી તોરી સુની જખ કાનન પેં,
ઈંદ્રકુ ખીચાર હોત કાન બયો ભુમી પેં.

પાંડવો કે ખાત કરન દાનેશ્વરી દુઃખ હરન,
કાન બયો કરનકુ જો ખીચાર હોત ઉરપેં.

સત્યકુ ચહત જોહી વિપત ટેક ધરત તેહી,
હરીશ્ચંદ્ર હુવો દુજો અવનીમેં આઈ કે.

કહત હે તુળજીરામ કવીકે વિશ્રામ ધામ,
પુર્ણ ભાગ્ય પ્રગટ બયે જોધપુરી જનકે.

કુલકુંવર—(નાયકા કચેરીમાં આવી ગાય છે.)

[રાગ કેરખો છારેરાની કે.]

મોરે દીલખની [ર] પ્યાર લગા કે કયું છોડ ચલે. મોરે.
જુરે પ્યારી તુમ વિયોગે લે તન સાર હમારી,
નીંદ ન આવે અંન ન બાવે જખમ હે દીલકાસી. મોરે.

ગાયન. [રાગ હજારો મેરે કાનકે મોતી.]

મોહન તેરી શહમેં જોતી રાહ જોતી. ટેક.
હાર ખડી ખડી સુકા ગઈમેં પ્યારી પિયાખી નરોતા. મોહન
ચુક કીએજો પ્રિતજકીની એસી ખખરજો હોતી. મોહન

ગોર સુખાનંદ—(હાડા કુંવરીનું સગપણ કરી આવ્યાથી
કર્ણસિંહજી પાસે વર્ણન કરે છે.)

રાગ.

ગૌર ગાત્ર ચપલ નેન માતુની મદન મોહની;
 જોખન મદથી ઝુરતી એ ચાલ ચાલે હસ્તની. ગૌર.
 કનક કળશ ઉર ઓપે ગ્રીવાગણું કપોતની;
 મુખ ચંદ્ર સરીખડુ ન ભાળી એવી ભામની. ગૌર.
 દંત જાણું દાડમ કળી ઉદર ત્રીવલી પડી;
 અધુર મધુર છે પ્રવાળ નમુન વિધીએ ધડી. ગૌર.
 બ્રહ્મી ધનુષ કમાન કોટીલ કંઠ કામની;
 આનંદ કંદ સુંદરી ભદ્રામળી સુભાઆની. ગૌર.

ખારોટ—(કન્યાતું વર્ણન કરુંસિંહજીની કરમાશયી કરે છે.

કવિત.

પતલીહે પરી જોસી ઉર્વસી માન એસી;
 બીજલીકે બેગજોસી ચાલ ચંદ્રમાની હૈ.
 ચંદ્રકોહે તેજ જોસો મુખકો પ્રકાશ એસો;
 શીરનકે બાલકૃશ્ન સર્પણી સમાની હૈ.
 નેત્રકો હી ચમકાર નેપુરકો ધમકાર;
 ચાલે, હંસ ચાલ રૂપે અઝી જવાળ જાની હૈ
 કહેત તુળજરામ યુધમેં અર્ધીક હામ;
 સુંદર હે નામ સુંદર ગુનમેં સમાની હૈ.

અંક ૧ લો સમાપ્ત.

(૧૨)

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ લો.

રહીમ—(પાદશાહની કચેરીમાં બાતમી લઈ આવેછે.)

[રાગ ઇંદિરસલા.]

મામા મનથી કહું લીધી દીલીની લાજ,
કરણસિંહ કામની બનીછે શીરતાજ,

પાદશાહ—ઢોણ છે કરણસિંહ કાણ તેને! તાત;
નામ શું છે સુંદરીનું જલ્દી કહો વાત.

રહીમ—જેઠપુર રાજવી કરણસિંહ નામ;
હાડા કરી પુત્રી પામ્યો સુંદર છે નામ.

પાશાહ—શું એ બોલે સુંદરી કહો મુને વત્તાંત;
દેર ના લગડવીરે દીલ માંડી બ્રાત.

રહીમ—બોલે બહુ બળ કરીએ ચિતમાં ચાઈ,
દુલાહ પાવશેરકી કટારીમેં પાદશાહ;
પ્રસિદ્ધ બોલે પુરમાં છે શરમાં સહી,
અપમાન પામ્યા લોકમાં મામા કહુ સહી.

કાજી—હુકમ જે કરો હજુર મારી કરે ચુર;
ઈલમમાં પ્રવીણ છું હું ખતક માંડી પુર.

પાદશાહ—નિશ્ચે નાર લાવું એ કરોડ વેડી કટ,
ખ્વાર ખલકમાં કરેં સૌ જન જાણે સ્પટ.

(૧૩)

પ્રવેશ ૨ જો.

સુંદરખા—(પોતાના સ્વામી પ્રતે સ્નેહમાં વાત ચીત કરે છે.)

(રાગ.)

પ્યારા હો બરથાર મારા પ્યારા હો બરથાર,

રહો સદા મુજ પાસ ઓ પ્યારા;

પ્રિતે રહો નીશદીન મુજ પાસે. પ્યારા.

પલક દુર રહો છો પ્યારા જુરી મરે હું હાથથી મારા

છો તમે મારા જીવન હારા. પ્યારા.

તાંન મન ધન સૌ તમપર વારે;

નીશદીન પલ ધીન કેમ વીસારે. પ્યારા.

કર્ણસિંહ—(ઉતર આપે છે.)

રાગ ગીતી.

તાંડણી તુજથી તૂપમિ પામ્યો પ્યારી વિવેકી તું નારી;

અસહ્ય ભાર મેં વામ્યો જન્મ સફળ મુજ ગણું સુખદાર્ઠ.

શશિ વદની ચતુરાર્ઠ તારી સારી ગુણ અહો ભારી,

મદન મનોહર વનીતા ગામ સુ ક્રોમળ કાંન્તિ અજાય સારી.

ગુણ ગાઢ શું તારા મૃગલોચની શું મધુરતા તારી;

-હૃદય રંજન તૈન શ્રમ કષ્ટો નિવારે તું નારી.

સુંદરખા—(પોતાના સ્વામીને જવાબ આપે છે,)

(રાગ હુંમરી જગાખઈહારીરે).

અહો હું જાઉં વારીરે અહો હું જાઉં વારીરે;
 છુટ્ત દાસી તમારીયે. અહો.
 રહો મારા પ્યારા છો આંખોના તારા છો;
 પ્રેમથી માનીલ્યો મને પ્યારીરે. અહો.

સુંદરબા—

રાગ આશાગોડી.

રત્ન માયુ હું પિયર જવાની, પિયુ રત્ન માયુ હું પિયર જવાની.
 વણા દીવસથી પલ લખે પીતા, ઉદાસ રહે દીલ જનની. પીયુ.
 ધારો વિચાર ક્ષત્રીના કુળનો, માટે ઇચ્છા મુજ મનની; પીયુ.
 વીયોગ વિખંજ મારો, દાસી પ્યાસી છે પ્રિતમ દીલની. પીયુ.
 નમીપ ન્યારા યાઓછો પ્યારા, પ્રતી વર્ષે માનું હું પળની; પીયુ.
 કલ્પસિંહ—(ઉતર આપે છે.)

રાગ દિંડી.

વદો આમ શું વિના નારી,
 રહો પાસ સદા તમે ધીર ધારી;
 પલક પાસથી ન કરે તુજને ન્યારી,
 તુજ રંગમાં રમુછું પ્યારી મારી.
 પ્રગટ પ્રેમનો અંકુર તું કરીને,
 ન નિરાશ નારી કરીએ પીયુને;
 વીયોગ તારો વિષમ મુને લાગે,
 જોઈ મુખ તુજ ભુખ સર્વ ભાંગે.

સુંદરબા—[પોતાના સ્વામીને નિરાસ થએલ જોઈ કહે છે.]

રાગ દક્ષણી રાહ.

પરવાઈ ના ધરં પિયરની પ્રભુરે,
પામો કદ નથી હું બ્રહ્મ સમન્તુ સ્પષ્ટ થાઓ અદ્રશ્ય;
દુખ પામો અતીરે. પરવાઈ ના ધરં.
રહી શેવા કરં પ્રાણના પતીરે,
ધારં ધીર, નણુદી વીર, નયને નીર ધરો ન પીડ;
રહીશ પ્રાણ પતીરે. પરવાઈ ના ધરં.

પ્રવેશ ૩ જો.

પાદશાહના સરદારો—[સુંદરબા પીયર જવાની વાત સાં-
ભળી રસ્તો રોકી બેઠા છે. અને જસુસુ ખચર
આપવાથી તૈયાર થઈ માર્ગ રોકવા જાય છે.]
ચલો ચલો ચલો રે જંગીઓ ચલો,
કર્ણસિંહ કે જનને પર કીજીએ હલો. ટેક.

- ૧ સરદાર—તન ખાજિં પાંચસેંર હકા બહુ બાહાદુર કે લાઉં,
દુખન આવે ઈસ તર્ફસેં જંગલમેં ધુસ જાઉં. ચલો.
- ૨ સરદાર—ક્યા કામ હે સગ લોગુકા લડું એકલા જન,
એસ્ત એસી કર લડાઈ માંન વાન સુલતાન. ચલો.
- ૩ સરદાર—ખોટી સગડી પતરાજી હે દેખો એહ જવાન,

સુરત દેખો ખુશ નવાઈ દુસરેકા નહી કામ. ચલો.
 ૪ સરદાર—સખસે બાહાદુર મેં બગલું પાડું કીલા તોડ,
 ક્યા તાકાદ રજપુતોકી દો બાઈઓકી જોડ. ચલો.
 સુંદરબા—[પાદશાહનું લસ્કર પોતાને લઈ જવા આડું ઉભુ છે
 અને પોતાના સરદાર થોડા છે માટે લડાઈ કરી
 મરવા ના પાડે છે.]

રાગ ગજલ.

બાહાદુર રાજપુત સોચના ધરો લગાર,
 ના ધરો લગારે વખત વિચારો સાર. બાહાદુર.
 સખજા લસ્કર શાહનું નહીં પમાય પાર;
 લડાઈથી ના જીતીએ નર્મ માંહી સાર. બાહાદુર.
 હલ્યા ધરે હું ઉપરે નહી કદી થનાર,
 કદાપી કામ જો સરે પણ આશ નહીં લગાર. બાહાદુર.

પ્રતાપ—(સુંદરબાના આવાં વચનથી પોતે કહે છે.)

રાગ. ક્ષત્રીકલંક.

અરે આ શું માત જોલો વાત શું ક્ષત્રી સુત સોંપી દેશેરે,
 બાઈ જોધપુર રાજનું અંન કેમ એવાં વેણુ સેશેરે. ટેક.
 હોએ કેશરી જો હસ્તી વૃંદે એક, શું ક્ષત્રી;
 તેતો પાળશે પોતા તણી ટેક. કેમ એવાં.
 અમ્મી નાતો ગણી કરે કોઈ આળ, શું ક્ષત્રી;
 મોટી ગંજીમાં પ્રગટે તે જવાળ, કેમ એવાં.

નેઈ યુદ્ધ તણો આ બનાવ,	શું ક્ષત્રી.
થઈ કાયર ભરીએ પાછો પાય.	કેમ એવાં.
અમો શું બતાવીએ જઈ મુખ;	શું ક્ષત્રી.
માતા સ્વર્ગમાં પામશું સુખ.	કેમ એવાં.
ક્યો રણથી તે નહીં રજપુત;	શું ક્ષત્રી.
નહીં શુદ્ધ ક્ષત્રી તણો તે સુત.	કેમ એવાં.
આપો હુકમ તરત આ વાર;	શું ક્ષત્રી.
ચાલે લઈ જતાં શ્રાણીતની ધાર.	કેમ એવાં.

સુંદરખા—(પોતાના સરદાર પ્રતાપસિંહનો જીરસો નેઈ કહેછે.)

રાગ વધધરણી.

શું ક્ષત્રીનો એ ધર્મ છે નહીં ખોટું લગાર.
 તમ સમ છે મુજ રક્ષણે નથી કોઈનો ભાર.   શુરા.
 ને લડાઈ જંગ આદરો મરો પ્રથમ હું જાણુ;
 એક હું સ્ત્રીને કારણે મોટી કરાવું હાંણુ   શુરા.
 કહે ને પતીને ઘણાયથી બનેલા સમાચાર;
 પચીસ જીવને કારણે મરું એકલી સાર.   શુરા.

સુંદરખા—(લડાઈ થતાં પોતાના સરદારો મરાઈ ગયા તેને નેઈને)

(રાગ મુજે તુમ છોડકે ચારો કહાંકો રૂઠ જાતે હો.)

સુણો મુજ સુની સરદારો ગયા વીણુ નહીં હવે આરો;
 હવે ધીક ધીક જન્મારો પિયરનો પંથ હ્યારો.   ટેક.
 છોડી આ શબ્દ મે ક્ષત્રીનાં હ્યારી સંગ જઉ તેના;

અરે હું એક સ્ત્રી સાર મકાયા ધીરે કેમ ધારું. સુણોમુજ.
 અરે સ્ત્રીબાળ તેઓનાં થશે હેરાન દુનીઆમાં;
 દેશે સૌ શ્રાપરે મુજને દૈવે દીધું દુખ દહન મુંને, સુણોમુજ.
 રેતમે રાજ ભક્ત સાચા મરણ લગીના હઠયા પાછા;
 અરે યવની આ શુરવીરો સાચવજે પ્યાર ધરી પુરો. સુણોમુજ.

સુંદરબા— (દીલી પતી સાથે જતાં જતાં કહે છે.)

(રાગ ખીયુને તળવનાર વેરી અલંકાર.)

શીદ પ્રભુ જન્મ આપ્યો ક્ષત્રી કુળમાં;
 ઉછેરીને દાગ દીધો માત તાતને;
 જાગી છું જરૂર મુજ ભુમી તથાને;
 પ્રણામ પ્રથમ મારી પવીત્ર ભુમીને. સુદ.
 પ્રણામ છે માત તાત શીદ આપ્યો જન્મ;
 પ્રેમે પરણાવી જોઈ શુભેરે સ્વામીન;
 સુખ ના લખ્યું નસીબે કેમ ભોગવાય. સુદ.
 સેવના ના કરી પીયુ રમ્યા નહીં રંગ,
 આપને સુખેમેં પાડ્યો રંગમાંહી ભંગ;
 વિજ્ઞેગ વિકટ થાશે મારોરે સ્વામીન;
 થર થર કંપે છે શરીર મારુંરે, સીદ.

પ્રવેશ ૪ થો.

સુંદરબા. (દીલીમાં પાદશાહે ઉતારો આપ્યો છે ત્યાં પાદશાહ
 આવતાં વિનતી કરેછે.)

[રાગ રામ કેમ આવ્યા નહીં હું ખીંચ મરું છું એકલી].

શાહ સુણો તમે વીનતી અબળાને ના સતાવીએ;
કેદી થઈ છું કારમી ભીતી નહોં પમાડીએ. શાહ સુણો.
ખુદા સારી ખલ્કના પીતા ગણાઓ આપ;
ગતી નહોં પર લોકમાં લાગે અતીશે પાપ. શાહ સુણો.
ક્ષત્રીઆણી નહોં છોડશે જીવતા સુધી સત્ય,
અધમ કૃતમાં આગળે શાહોએ ખોઈ પત્ય. શાહ સુણો.

પાદશાહ—(સુદરખાની આ વાત સાંભળતાં કહેછે.)

(રાગ ગજલ ખુશીસેં કાઢ લે દીલદાર ગરદન.)

ખુશીથી મોજ કર દીલદાર હરદંમ;
હાજરછું હજુરમાં તૈયાર હરદંમ. ખુશીથી;
સુંદર તારી મુરત સારી.
અરજ હરમાં ન મારી પ્યારી હરદંમ. ખુશીથી.
વદન તાઝે આ દેખી મનોહર.
પ્રસન કર મન માઝે પ્યારી હરદંમ. ખુશીથી.

દાસી—(સુંદરખાએ પાદશાહને છેતરવા આધીન થવા કહ્યું
તેથી દાસીને તેનાપર ધીકાર આવ્યો ને સ્વગત કહેછે)

(રાગ હાલ સુન એ શનમ પરી રાત ગદ્ય સીતમ ગીરી.)

ધીકારછે સ્ત્રી મનને ધીકારછે સ્ત્રીજનને. ટેક.
પતીનો પ્યાર વીસરી કુકર્મમાં વૃતિ ધરી;
ધીકારછે તુજ જનની તું ક્ષત્રી કુળ નીકંદની. ધીકાર.
પતી જરૂર આવશે;

ન ધારી ધીર પાપણી પતીત ખોઈ આપણી. ધીક્કાર.
કરણસિંહ કેશરી પતીત પાને તું પડી;
તે જાહને સંહારશે કાં આપ પ્રાણ લાગશે. ધીક્કાર.
સુંદરબા (પાદશાહ પર કટારી લઈ ચડી બેસેછે ત્યારે તેને કહેછે)

(રાગ શીક્ષા માનતું)

મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું માન મુરખ માનતું
કેમ ભુલ્યોતું જાન કર માઈ અપમાન જોને ધરીને ધ્યાન ઉંડું વિચારી જાન
માટે ધર કાંઈ સાન કરે પ્રીતીતું તું પાન નહીં મુંકું હું માન મુરખ માનતું
પાદશાહ—(છુટવા મહેનત કર્યા છતાં છુટી શક્યો નહીં ત્યારે
માફ માગે છે.)

રાગ ભૈરવીની ગજલ.

છોડી દેવે શાણી તુરે ભ્રમથી ભુલ્યોજ હું;
અકાત આવું નહીં કરું તુજ શીખ દીલમાં ધરું. ટેક.
પરીક્ષા તારી પારખી શુરવીર તું તથા સખી,
ખરે કરે તું બોલજે નહીં અસત્ય વાતતે. છોડી દેને.
ખરંજ રત્ન રાજમાં શુરીજ ક્ષત્રી નારમાં,
યુધ સ્વદેહ તાહરો પાળેજ ધર્મ તું ખરો. છોડી દેને.
કટાર દેખી કંપુંછું દયાથી દુર રાખ તું,
પ્રીતે બનાવું બેન હું નધાર ધાસ્તી મન તું. છોડી દેને

સુંદરબા—

રાગ.

ના ધારે પતીત તારી પાખી જાતની,
જે ઉગારે જીવતાનો દેશીક્ષા ધાતની. ના ધારે.

(૨૧)

મા એન કીધી મનથી ફરે કદી મતી,
વિચારજે વચન તુજ ના ફરે નકી. ના ધારે.

પાદશાહ—

રાગ સદર.

અપરાધ મારો માવડી ખરે ક્ષમા કરો,
દયાળુ દીલ આપછો અરજ ઉર ધરો. અપરાધ.
રે પુત્રી આણુ દીલમાં વિશ્વાસ મુજનો,
ના ફરં નમેરી થઈ ઉપકાર ગુણનો. અપરાધ.
પીતા વળાવે પુત્રીને પીયુ તણે અવાસ,
દઈ સવારે દાયજો પોચાડું પીયુ પાસ. અપરાધ.

સુંદરખા—

રાગ સદર.

પામી હું વિશ્વાસ પીતા છોડું આપને,
ફરીશ જો ફરેખ દઈ તો હામછે મુને. પામીહું.
બોલરે તું દીક્ષીશાહ ચિતમાંથી ચાહી,
પાવશેર કટારીમાં દુલાર્થ બાદશાહી. પામીહું.

પ્રવેશ પ મો.

સુંદરખા—(પાદશાહને નમાવ્યો એટલે ગુસ્સે થઈ તેને જલમાં
કેદ, કરેલ છે ત્યાં કહે છે.)

[રાગ હાય હાય હુએરાની]

હાય હાય હુએરાની આજ થઈ આંહી પ્રીતમને ખબર નાંહી,
હાય હાય પ્રીતમથી જુદી પડાવી પ્રીતમને ખબરજ નાંહી;

પ્રીતમે ના કહી પિયર જવાનીજી કરમે લીધી ત્યાંહી,
 આખરે હું ક્યાં અહીં ફસાઈ પ્રીતમને ખબરજ નાંહી;
 ક્યાં છે મહેલ મારો સૌ પરવારી ક્યાં ભુમી રહી સુખદાઈ.
 જાણુરે જીંદગી મારી આકારી પ્રીતમને ખબરજ નાંહી,
 હાય હાય સરદારો છે ગયા ક્યાંઈ જીવન તો છે દુખદાઈ;
 હાય હાય હું પીયર જતાં પસ્તાઈ પ્રીતમને ખબરજ નાંહી.
 સુંદરબા—(માલણુથી મળીને પોતાના પતીપર નોંધપુર
 ઝાગળ લખે છે તે)

[રાગ ગુલે ગુલજરનાજોરાનાધ]

જુરં ભરથાર અરે અહીં આવી ક્યાં દીલે થઈ દૂખીઆરી જુરં.
 શુરવીરો સહુ મારીને મુને લાવ્યો અહીં દીલીપતી શાહ,
 મુઠી ભર માણસ શું કરે જ્યાં ફાજ હતીરે હજાર;
 બતાવી ક્ષત્રીએ બહુ ચતુરાઈ ક્યાં. દીલે થઈ.
 જોખમમાં નવ નાંખશે પીયુ આપનો પ્રાણ અમુલ્યજ તુલ્ય,
 હું જેવી પીયુ હજાર મળશે ચીતમાં લેજો ચતુર;
 અરજ ઉરમાં જો મારી ક્યાં. દીલે થઈ.
 ચોકી રાખી છે ચોંપથી નવ પક્ષી પેશી શકાય,
 બીક બહુ છે આપની શાહ થડકે નીંદ્રા મોજાર;
 તમારી બીક બહુ રહે દીલ બારી ક્યાં. દીલે હવે.
 પતીવ્રત નહીં મુકુ હું પીયુ પ્રાણ જાએ તો શું થાય,
 કલંકીત નહીં કરે આપને ભુલવે જો ભ્રમાય;
 રહીશ હું ધીરજ બહુ ધારી ક્યાં. દીલે હવે.

નિશ્ચે નારી સુંદર ન્યાળી લગ્ન કરો મુજ દીલ વિશ્રામ,
મુજની આશા છોડીને સુખે રાજ કરો મુજ સ્યામ;
જખમ નવ લેખશો કારી ક્યાં. દીતે હવે.

સુંદરખા—(પત્ર માલણને આપે છે અને ભલામણ દે છે.)

[રાગ કંથ ખીન ચલી એકલી મેરી જાન.]

માલણ મનની માનેલ ખેન કરો કામ ધરીને હામ. માલણ.
જો કોઈ જાણે અવર જન હાંણુ થાય પલમાંય,
જાય જોધપુર જન જે ક્યાંઈ પ્રગટ નવ થાય; માલણ.
શુભ અતુચર ગ્રહ વીશે ફરે ચોકશી માટ,
ઝડપ ન લાગે જાણીરે રાખ શીરને સા; માલણ.
ચતુર નારી આપ છો નહી શીખામણુ યોગ્ય,
પ્રભુ રાખું મુજ તુજ વચે શુભ તુજ સંયોગ્ય. માલણ.

માલણ— (પત્ર લઈ સુંદરખાને ધીરજ આપે છે.)

[રાગ કાલીંગડો.]

ચીંતા દુર કરો ઉરથી મુજ બાઈ પલ આ હું પ્રાણુ સમો માનુંરેજ
જાણો જન જે વિશ્વાસી હશે બાઈ જોધપુર જલ્દી નિશ્ચે જાયરે;
પ્રીત પાદશાહની કુંવરે બાઈ નામ લેતા મારું કોઈ જનરેજ,
હરેક કામ હોયરે, બતાવજોરે બાઈ જુદાઈ ના જાણું મુજ મનરેજ.

અંક ૨ સમાપ્ત.

અંક ૩ જો.
પ્રવેશ ૧ લો.

કર્ણસિંહ—(દીલીથી ખેપીઓ પત્ર લઈ આવ્યો તેને પુછે છે.)
(રાગ દીલ બશર કોઢે કે અખ બોલાઈ એ.)

આવીએ વીદેશી જન આવીએ,
કાનોછે આ પત્ર ક્યાંથી લાવીએ;

ખેપીઓ—દીલીનો આ પત્ર દીલીમાં લાવીએ.

જાઈએરે હજરત સલામત જાઈએ આવીએ.

કર્ણસિંહ—ચિંતા ના ધરો ચીત શીકર ના રાખીએ,
નથી દીલીનું રાજ તન સુખ પાઈએ.

ખેપીઓ—આપીએ હજરત રાજ આપીએ,
પત્ર પોચ્યાની પોચ તો દેલાઈએ;

કર્ણસિંહ—(પત્ર વાંચી બીનાથી માહેતગાર થઈ જુરસામાં.)

(રાગ)

કરણસીંહ મુજ નામ ખરું જો પ્યારી મેલાવું શાહ સંહારી,
દુખી હશે દીલદાર એ મારી બાહાદુરી છો મુજ પ્યારી નારી ક૦
સુંદર શું ગુણ વખાણું સુંદર વીન આ સદન અકારું,
સુંદર સાર સહીશ આકળો લડું લડાઈ જીતું કદી હારું. ક૦
સુંદર વીન આ રાજ સુતું છે પલક ન પામું વિશ્રાંતી વીના તું,
પ્રભુ મેળવશે દીલ ભર મારી શાંતિ હું પામીશ પ્યારી નારી. ક૦
(રાગ મુજે તુમ છોડકર મારો.)

પડી મુજ પ્યારીપર હાથે દુખી કીધો દઈને દુખ માથે. ટેક.
અરે આધાર મુજ મનની વણી વિશ્રાંતી મુજ તનની,

પડી તું હાથ પાપી જનની થઈ પાસવારતો ગમની- પડી.
 અરે મુજ રતન ગયું ઉડી જોણું કદી ના જડે ધુંડી.
 રેહતી હેંશ મન અદકી મળે નહીં જો મરે બટકી. પડી.
 અરે તુજ ગુણ શું ગાઉ તજને રાજ જંગલ જાઉ. પડી.
 પ્રભુ તોડી પ્રેમની દોરી તજ મને ક્યાં વસી મોરી. પડી.
 જાણું જીવન ધીક હવે પ્રીયા જો સંગ તું નમજે,
 ગાણું હું જન્મ તુજ રંગમાં મરીશ તુજ માટરે જંગમાં. પડી.
 કર્ણસિંહ—(દીલી જતાં પોતાની ઈષ્ટ દેવીનું સ્તવન કરે છે)

રાગ.

ધીર રહો ધારી, દયાળુ દેવી, સાધ કરો મારી;
 અ વક્ત્રપાતે આ શું કાધી, દુખ દીધું બારી. દયાળુ.
 સાધ તું કરજે સેવક જાણી, પીડ હરો મારી. દયાળુ.
 જંખે જાતાં જય તું દેજે સાધ માગુ તારી. દયાળુ.
 કર્ણસિંહ—(મહેલમાંથી છાના જવા ધારે છે દરમીયાન બીમ-
 સિંહજી ચોકીએ સુતાછે તેં જગી ઉઠતાં તેને ખરી
 હકીકત કહેવી પડે છે)

(રાગ હાલ સુનએ સનમ પરી)

પીતાજી કેર ના કરો મુજ અર્જ દીલમાં ધરો.
 વખતના વિશ્રાંતીનો થયો જીલમ શાહજો. પીતા.
 દીલીપતિ દગો દઈ. મુજ પ્યારીને ગયો લઈ.
 મુજ સુખ સૌ તેણે હર્યું ઉદાસ દીલરે કર્યું પીતા.
 ખરું જો ક્ષત્રી ખીજણું જઈ શાહને સહારું હું

મુજ પ્યારીનેરે પામું હું કાં આપ પ્રૌણ ત્યાગુ હું પીતા.

અરજ મારી ઉરહ્યો દયાથી શીખ આપદ્યો.

હું વેરી વંદ વીખેરીને સત્વર લાવું પ્યારીને. પીતાં.

ભીમસિંહજી—(કર્ણસિંહજીની હકીકત સાંભળી આપે છે.)

(રાગ વીમળા નવ કરશો ઉચાર કે વેલા આવશુરે.)

ચીંતા દુર કરોરે શાણા ધીરજ ધારીનેરે. ટેક.

કામ પડે ત્યાં વૃદ્ધ મનુષ્યનું વિકટ દીલની વાત કહુંધું;

સ્નેહથી તું સંગ મને લે પુત્ર તુરે. ચીંતા.

પળ નહીં પુલ હું દુર કરેરે રત તણું કરં જાતન ધણુંરે;

એક તણું નહીં કામ રક્ષણે લે મનેરે. ચીંતા.

કદીક વિપત્તી આવી પડે ત્યાં કોણુઉગારે પરાઈ ભુમીજ્યાં,

રહું હું સંગ મરં તુ સાર જંગમારે, ચીંતા.

પ્રવેશ ૨ જો.

સુંદરબા—(કેદખાનામાં અપ્રસોસ કરે છે.)

(રાગ હીજરે શનમત્રે જાંઘી દુશવાર હોગઈ.)

ચિંતા સુકાઈ ગઈ વિયોગ દીલ જાંની.

પ્યાર સંભારી પ્રાણનો દીલ ખુરીને હારી. ચિંતા.

કરં જો આપધાત હું પામુ કષ્ટ જન્મ સાત,

શું કરે પાપી પાદશાહ પણ લાજે મારી જાત;

કષ્ટ પામું હું કંથ વીન વિયોગ દીલ જાની. પ્યાર.

વચન મુજથી ઝાલીને લાવ્યો શાહ આંહી;
શુરી થઇ હું સુદરી બતાવી મેં ચતુરાઈ,
ફલાવી સારી બાદશાહી વિયોગ દીલ જાની. પ્યાર.

સુંદરબા—કર્ણસિંહ કેદખાનામાં આવ્યા ત્યારે બાઝી પડે છે.

(રાગ રસીલી તારી સુરત દેખી.)

પ્રાણ આધાર મુખ મનોહર દેખીને આનંદ પામું છું પ્યારા. પ્રા.
પીયુ મરત હું આંહીજ આપે પુર્વ જન્મનાં કીધેલ પાપે.
દુખી થયા હું દુખણી સાર પ્યારા છો તમે મારા જીવન હારા. પ્રા.
કર્ણસિંહ—(સુંદરબાને કહે છે.)

રાગ સિંહાનો કનરો.

શશી વદની શું બોલો છો પ્યારી તુમ વીન રાજકાજ દુખદાઈ. શશી.
અવણુ સુણી જળ સ્થીતી આ તારી,
દુખી દશા શું હું વર્ણવું મારી. શશી.
ખાન પાન થ્યા વેરી વિલાસો તુજ,
વિન ફરતા હું નવગ્રહમાં ઉદાસ. શશી.
ચતુરાઈએ પ્રિયા મન હર્યું માફ તુજ;
વીન ગણતો હું જીવન અકાફ. શશી.

સુંદરબા—(પ્રેમના આ વેશમાં વડીલ બીમસિંહજી પાસે ઉભા
છે છતાં અમર્યાદ વરત્યાં એટલે માફ માગે છે.)

રાગ (હાલ સુનએ સનમપરી.)

વડીસ માફ માગું હું ન મર્મ રાખ્યો મેં કહું. ટેક.
મર્યાદ ના ધરીજ મેં અપમાન આપ્યું આજ મેં;

(૨૮)

હું બાન બલી વ્યાકુળી બહુ દીને પિયુને મળી. વડીલ.
અગાધ કષ્ટમાં પડી હવે મોક્ષની બારી જડી,
શું આ સ્વપ્ન કે સાચી ધડી પિયુ ગોદમાં યઈ છું ખડી.
લીમસિંહજી—(સુંદરબાને દીલાસો આપે છે.)

રાગ સૌરઠ ગજલ.

ન ધાર પુત્રી શમ તુંસંકટ સમે સમજીયું હું;
તુજ મન જીલું મુંકીને પ્રસન્નથા પીયુ ભેટીને. ન ધાર.
ધણા દીનો વિયોગ છે દૈવે મેળાવ્યો જોગ છે;
જ્યાં કાળ મુખ ત્યાં શર્મ શી ધરો શર્મ સ્વચ્છમાં વશી. ન ધાર.
ધન્ય હાડા પુત્રી હામને શિયળ રાખ્યું શુદ્ધ મને;
ધન્ય જનની તુજ જગત રાખ્યું નામ ક્ષત્રી જાતમાં, ન ધાર.
આ કષ્ટ વેઠું કામની રહી પીયુ ભરસે બામની,
માળા વરી પીયુ નામની ખરે તું કરણસિંહ કામની. ન ધાર.
માલજી—(બહુ વાર થતાં કદાપી ચોકીનાં મલ તપાસ કરશે
તો પકડાઈ જશે એમ ધારી ઝટ ઉતરી બાગી જવા કહે છે.)

રાગ ભેરવી ગજલ.

બામનીના ભોગી શુરા વારમાં ન સાર. ટેક.
કલાકે કલાક મલ હાક મારે આંહી,
જે જવાબ કોન આપે તપાસ થાએ ત્યાંહી. બામની.
રહી જશે જાળમાંતો નથીરે ઉપાય,
સત્વરે સો સજ થઈ જલ્દી ઉપાડો પાય. બામની.
સારં થતાં માહું થાશે માનો તમે વીર,

મિથ્યા જશે શ્રમ મારો જુઓ ધારી ધીર. ભામની.
કર્ણસિંહ—(ભીમસિંહજી અમી ખાઈમાં સવેને બહાર કા-
ઢવાના રસ્તા સાફ પડ્યા તેથી દીલગીરી કરેછે.)

રાગ વેરાડી જોગીયા.

શું આ કોપ કર્યો પીતા પરાઈ ભુમીમાં,
ઉદાસરે કર્યો અહીં ગુરૂ વિયોગમાં. શું આ.
શું દેખાડીશ મુખ મારું વસ્તી નાત જાત,
ના લાવત હું નિશ્ચે તમને હોત મુંને જો જાણુ. શું આ.
મરત જો સરવેરે આંહી તો શું યાત નાત,
પત્તિ સાર ખોયો પીતા કીધો આપઘાત. શું આ.

પ્રવેશ ૩ જો.

સુંદરખા—(પોતાના પતી સાથે ભાગી જોધપુર જતાં રસ્તામાં
વીસામો લેછે ત્યાં પાદશાહ મલોને સાથે લઈ આવે
છે. અને લડાઈ થાય છે.)

(રાગ કહુલું નસીબે દુખીઓ કીધો છે.)

સુંદરખા—

જવા નહીં દહીં પ્યારા પતિરે, શીર આ છે દીને જાઓ તમેરે; ટેક.
કર્ણસિંહ—

ચિત્તા ના ધરો પ્રાણથી પ્યારી, આવુંછું પળમાં અસુર સંહારી; ટેક.

સુંદરખા—

અગાધ કળે સજ્જાં મેં સ્વામી, નાથ નથી કહું રહી કાંઈ ખામી. જા.

કર્ણસિંહ—

કલંક લગાડમાંથી અનાકુળજે, જુઓ વિચારીને દીર્ઘ દ્રષ્ટિ એજ. ચિં
સુંદરખા—

દગાળા દીલીનાં લોક છે પ્યારા, ધારના નિશ્ચે હું કરવા ન્યાળા. જા

કર્ણસિંહ—

અજા જૂદે પ્યારી હોય સીંહ એક, સંહારી રાખે સ્વધર્મની ટેક. ચિં

સુંદરખા—

યોધા ધણા છે શાહના, સ્વામી મૃદુગાયે વારના શકશે પામી. જા

દયા ધરો દીલ દાસીની પ્યારા, પુરા હવાલ કરે શાહ મારા. જા

કર્ણસિંહ—

ધાર વિશ્વાસ તું પ્રાણથી પ્યારી, કરં ના પળ એક પ્રાણથી ન્યારી. ચિં

પાદશાહ તથા મલો—(લડાઈમાં બે મલ મરાયા તેથી

પાદશાહ શરણ થાય છે.)

રાગ.

ક્ષમા ક્ષમા ક્ષમા કરો ખરે ક્ષમા, અમેને માફી આપીને કરો

ખરે ક્ષમા.

ગૌરવ ક્ષત્રી માતીનું મેં ગણ્યું નહીં ગમાર;

તપ્ત દીલીનું તમ બહંસે આશ્રય ક્ષત્રી સાર. ક્ષમા ક્ષમા.

કદીક કરવા રાજ બાદ લો ધારો તમ સમ વીર,

પલક એકમાં વેશ પોચાડો સંશય નહીં જરીય. ક્ષમા ક્ષમા.

તમે પત્તિનું હરણ કરીને પામ્યો હું પસ્તાવ,

કત એ કરીમ રહીમ કરાં વીપરીત બન્યો બનાવ. ક્ષમા ક્ષમા.

બુલ ભરેલાં કાત્યો આવાં કરતા આવ્યા શાહ,

નિપુણ ન્યાયી રજપુતો એ દીલનાં ધરી દયા.   ક્ષમા ક્ષમા.
 માતા મેં તમ હરણુ કરીને આપ્યું અગાધ કષ્ટ,
 શી ચતુરાર્થ ભમી તારી હરાવી કીધો ખટ.   ક્ષમા ક્ષમા.
 સરદારો મેં સારા તારા સંહાર્યા રણ માંચ,
 ખરી ક્ષીલી વટ તેણે કીધી ભર્યા ન પાછા પગ.   ક્ષમા ક્ષમા.
 ધર્મ માર્ગ મેંતો નહી ધર્યો અનર્થ કીધી સાર,
 અલ્પ જ્ઞાની અધોર પાપી દેવ કરો સહાય.   ક્ષમા ક્ષમા.
 તમ સમ માતા આ અવનીપર પકવેથી અસુર રત,
 તે આધારે પૃથ્વી ચાલે સત્ય પાળ્યું કરી યત.   ક્ષમા ક્ષમા,
 બ્રાત જાતીને ભગિને આપું શત એક ગામ,
 સાસર વાસો અહણુ કરીને પ્રસીદ્ધ કરો મુજ નામ.   ક્ષમા ક્ષમા.

કર્ણસિદ્ધ—રાગ મેં જાનતીથી પરીઓસે અચ્છા નહીં કેઈ.

ક્ષમા કરું દીલી શાહ દુખ ના ધરો,
 મિથ્યા આપ મનની પીડારે પરહરો.   હો ક્ષમા કરું.
 છે સખળ શક્તિરે જગત નાથની,
 કામ નાવે કાતીરે મનુષ્ય જાતની.   હો ક્ષમા કરું.
 કિર્તી પામ્યો શાહ હું જગતમાં સહી,
 પામ્યો અતી દુખ લીધો સારરે ગ્રહી.   હો ક્ષમા કરું.
 પધારો દીલ પતી પ્યાર રાખજો,
 ક્ષત્રીઆણીની કદી ન આશ રાખજો.   હો ક્ષમા કરું.

સુંદર—[સર્વ પતી ૨ પછી પોતાના સ્વામીને.]

(૩૨)

રાગ ભેરવી.

હો પ્યારા ચાલો દેશમાં જઈએ,

દેશમાં જઈએ સુખીઆ થઈએ.

હો પ્યારા.

દુઃખ પામી હું સ્વામી મારા ઉભા ન રહેવું આંહી હો પ્યારી

દુઃખ ભૂમી આ છોડીને જઈ ઈચ્છા સ્વદેશ જોવાની હો પ્યારી.

પ્રભુ કૃપાથી પામી પતીને આવદાથીને જોગારી. હો પ્યારી.

અમારી હાથીસમાં નીચેનાં પુસ્તકો વેચાતાં મળશે.

રાણુકદેવી નાટક. ૦-૮-૦ સદર ગાયન. ૦-૨-૦
ગોપીચંદના આપેરા. ૦-૨-૦ ભર્તૃહરિના ગાયન. ૦-૨-૦
ભર્તૃહરિ નાટક. ૦-૬-૦ પૃથુરાજ ચહુવાણ. ૦-૨-૦ હમિ-
રાજ ચહુવાણ. ૦-૮-૦ સિદ્ધરાજ જયસિંહ. ૦-૨-૦ દિ-
વાળી અને લઘુચંદ. ૦-૧-૦ મોતીશાહ અને ડાહીવહુ ૦-૨-૦
ઈંદરસભા. ૦-૧-૦ કૃષ્ણવિલાસ ૦-૨-૦ ગુલબંકાવળી
૦-૧-૦ ઘેરડા કાકાનો વરઘોડો ૦-૩-૦ ગુજરાતી નાટક
૦-૪-૦ બાળકૃષ્ણ નાટક ૦-૧-૬ હિંદુમાં કુસંપ ૦-૨-૦
ધુલીપસિંહ ૦-૧૨-૦ મિરાંબાઈ ૦-૧-૦ હદિએ બેનશર
૦-૧-૦ સુરસેન ચંદન કુમારી ૦-૨-૦ અહિ મહિરાવણ
૦-૧૦-૦ માલીની નાટક ૦-૮-૦ દુનિયાનો દેખાવ ૦-૪-૦
વૃંદા દુઃખદર્શક ૦-૮-૦ જલસે સનોબર ૦-૩૦- ચંદ્રસન
અને પદમોવતિ. ૦-૪-૦ સુખુદ્ધિ સત્ય દર્શક નાટક ૧-૦-૦
પ્રતાપ સીંહ નાટક ૦-૩-૦ રાવણ સાથે અંગદ વિદિ ૦-૩-૦
નદરાજ સતિ સુલોચના ૦-૨-૦ અબાણ પતિ નાટક ૦-૪-૦
ગુલબરે પંજતની ૦-૮-૦ મસનવી મીરહસન ૦-૮-૦ ક-
સાનએ ઈસક ૦-૪-૦ નએરંગ અફલાક ૦-૩-૦ છેલ છે-
લાણી ૦-૬-૦ જફાયે સિતમગર. ૦-૬-૦ રૂપસિંહ ચં-
દ્રપભા ૦-૨-૦ કુલણજીનું કારસ ૦-૪-૦ વિગળી વિલાપ
૦-૧-૩ ગોપીચંદના મરશિયા ૦-૦-૩ કરણ સીંહના ગા-
યનો ૦-૨-૦ પ્રતાપના ગાયનો ૦-૨-૦ સુખુદ્ધિ સત્ય દ-
ર્શકના ગાયનો ૦-૧-૦ સુરવીર જયમલ ૦-૩-૦ ઉપરના
પુસ્તકોનું કમિશન વેપારીને આપીશું.

[સહી.] પુરુષોત્તમ ગીગાલાઈની કંપની.

નવી કાયડ બજાર બાવનગર.

